

RAPPORT

Overleg over de voortgang en het vervolg van het Deltaprogramma 2017

In dit rapport staan de gezichtspunten van de deelnemers aan het Overleg over de voortgang en het vervolg van het Deltaprogramma 2017. De voorzitter van het overleg biedt dit rapport aan de deltacommissaris aan met het verzoek het te benutten in de verdere beleidsvorming.

Datum 14 april 2016
Status Definitief

In het Overlegorgaan infrastructuur en milieu (zie Wet overleg infrastructuur en milieu) voeren (de vertegenwoordigers van) de minister en staatssecretaris overleg met betrokkenen en hun organisaties over beleidsvoornemens op het gebied van infrastructuur en milieu. Het Overleg wordt voorgezeten door een onafhankelijke voorzitter.

Inleiding

Jaarlijks adviseren de deelnemers aan het Overleg infrastructuur en milieu de deltacommissaris over de inhoud en voortgang van het Deltaprogramma.

Op 8 april jl. zijn de conceptteksten over de voortgang van het Deltaprogramma 2017 en het vervolg daarvan, zoals die zijn geagendeerd in de stuurgroep Deltaprogramma van 21 april 2016, aan de deelnemers verstuurd. In dit advies reageren de deelnemers op de genoemde documenten. Het betreft de volgende documenten:

- Bestuurlijke punten met betrekking tot het Deltaprogramma 2017 (bijlage 2A)
- Toelichting op voorstel 6 jaarlijkse koersbepaling (bijlage 2B)
- Capita Selecta van het Deltaprogramma 2017 (bijlage 2C)
- Evaluatie pilots Meerlaagsveiligheid: hoofdpunten (bijlage 3A)
- Evaluatie pilots Meerlaagsveiligheid: samenvatting (bijlage 3B)
- Opzet Deltacongres (bijlage 4)

Dit advies is besproken en vastgesteld in het Overleg infrastructuur en milieu van 14 april 2016. Het wordt door zijn voorzitter, Ina Adema, tijdens de stuurgroepvergadering op 21 april a.s. mondeling toegelicht. De opbouw van het advies volgt de hierboven opgesomde volgorde van de documentatie.

Advies

Algemeen

Onderschreven wordt nogmaals de noodzaak van een deltaprogramma. In zijn algemeenheid zijn de deelnemers aan het overleg content met de uitwerking en uitvoering van de deltabeslissingen en voorkeursstrategieën van het Deltaprogramma. In het bijzonder wordt benadrukt:

- Het belang van het verstevigen en versterken van maatregelen ten behoeve van de waterveiligheid voor burgers en bedrijven vooral gelet op de gevolgen van de klimaatverandering;
- Het handhaven van een robuuste financieringssysteem;
- Het in stand houden van een sterke organisatie die binnen het Deltaprogramma nationale regie houdt op het gebied van waterveiligheid en zoetwater, dit ten behoeve van voortgang, samenhang en eenvormigheid.

Op een enkel thema zijn kanttekeningen geplaatst die hebben geleid tot de adviezen zoals onderstaand verwoord.

Bestuurlijke punten met betrekking tot de voortgang (bijlage 2A)

Waterveiligheid

Benadrukt wordt dat waterveiligheid de essentie vormt van het Deltaprogramma.

Advies

Laat ten behoeve van het nieuwe Wettelijk Beoordelingsinstrumentarium aanvullend onderzoek doen naar het belang van een soortenrijke vegetatie voor de veiligheid van de waterkeringen.

Toelichting

Het nieuwe Wettelijk Beoordelingsinstrumentarium blijkt spanning op te leveren met betrekking tot het beheer van de waterkeringen. Weliswaar wordt in de voortgangsrapportage gerefereerd aan de zogeheten 'flower power dijk', maar in het ontwerp van dat beoordelingsinstrumentarium wordt het belang daarvan geschrapt. Voorts zou de bijdrage van dijkvegetaties aan de biodiversiteit op zichzelf al een reden zijn voor een soortenrijk beheer voor zover dit niet afdoet aan de waterveiligheid.

Ruimtelijke adaptatie

Advies

Het is van belang dat water stevig is geborgd binnen alle ruimtelijke visies en afwegingen op alle bestuurlijke niveaus (vooral Omgevingswet). Het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie kan als aanjager hiervan functioneren. Het toekennen van voldoende budget aan zo'n deltaplan door alle partijen is daarvoor een eerste vereiste.

Zoetwater

Advies

Houd in verband met eenduidigheid en synergie nationaal regie op het zoetwaterdossier. Zorg en controleer dat de uitvoering in de regio verloopt overeenkomstig inhoud en tempo uit de voorkeursstrategie.

Rivieren Maas/Rijn

Advies

- a. Ingestemd wordt met
- het concretiseren van de ambitie voor rivierverruiming, ook op de lange termijn;
 - de inzet van een bredere MKBA zodat niet uitsluitend kosteneffectiviteit van de investering in waterveiligheid bepalend wordt voor een eventuele uitwisseling van maatregelen.

Toelichting

- Met het concretiseren van de ambitie voor rivierverruiming, ook op de lange termijn, krijgt de voorkeursstrategie met het samenspel van dijkversterking en rivierverruiming ook werkelijk een kans;
- Met de inzet van een bredere MKBA wordt kosteneffectiviteit van de investering in waterveiligheid niet uitsluitend bepalend voor een eventuele uitwisseling van maatregelen. Gebleken is immers dat het overstromingsrisico met rivierverruiming sterker afneemt dan met (alleen) dijkversterking¹. Daarbij dragen aanvullende maatschappelijke baten voor natuur, landschap en recreatie bij aan een afgewogen analyse.

1 Rivierverruiming in een robuust rivierengebied, Implementatie VKS Rivieren, DP 2017

- b. Betrek bij de uitwerking van haalbare en gedragen maatregelenpakketten voor rivierverruiming ook de relevante maatschappelijke organisaties en breng vooral ook de baten in kaart. Het is daarbij van belang om daadwerkelijk mogelijkheden te scheppen om de betrokkenheid van de maatschappelijke organisaties ook praktisch in te vullen.
- c. Toets de in het Hoogwaterbeschermingsprogramma reeds voorziene dijkversterkingen aan de resultaten van de te concretiseren gedeelde ambitie.

Besturing Deltaprogramma (bijlage 2B)

Advies

Ingestemd wordt met de systematiek van Meten Weten en Handelen, en de noodzaak van het koppelen van de Natuurambitie Grote Wateren en de waterkwaliteit aan de verdere uitwerking van de voorkeurstrategieën wordt onderschreven.

Toelichting

Het bijhouden van externe ontwikkelingen en het integreren of verwerken ervan in de verschillende (deel)programma's zal het Deltaprogramma meer robuust maken.

Totaalbeeld voortgang Deltaprogramma (bijlage 2C)

Advies

- a. - Geef het vroegtijdig verkennen en integreren van meekoppelkansen in landelijk geldende richtlijnen en incentives structureel vorm (ook binnen gebiedsoverleggen). Let daarbij op de investeringsmomenten van betrokken bedrijven en organisaties, en laat deze daarover ook meepraten. Dit in het belang van het vergroten van de slagingskansen ervan.
- Het benutten van meekoppelkansen bij de uitvoering van maatregelen die nodig zijn om de opgave van waterveiligheid en zoetwatervoorziening in 2050 te realiseren, wordt onderschreven. Dit biedt meer en andere kansen voor meekoppelopties die een langere aanlooptijd vergen.

Toelichting

In de Capita Selecta van het Deltaprogramma 2017 wordt met enige regelmaat 'meekoppelen' genoemd. Gedoeld wordt dan op een maximale inclusie van meekoppelkansen bij het toepassen van het uitgangspunt bij de vormgeving van de verschillende maatregelen. Die theorie blijkt evenwel niet altijd goed aan te sluiten bij de soms weerbarstige praktijk. Ondanks de beschikbaarheid van een Handboek Meekoppelen en toenemende aandacht binnen het Hoogwaterbeschermingsprogramma is dit nog zeker geen gangbare praktijk. Voor veel initiatiefnemers is niet altijd helder welke flankerende doelstellingen te betrekken zijn, of welke bestuurlijke of maatschappelijke organisaties daarbij betrokken zijn. Gebleken is voorts dat de baten op de langere termijn het veelal afleggen tegen kosten die zich op korte termijn voordoen. Of er ontbreekt op korte termijn extra financiering vanuit andere doelstellingen.

b. Stel de veiligheidsmaatregelen langs de Rijn vast mede op basis van bestendige bovenstroomse maatregelen. Sterk aanbevolen wordt om in overleg met buurlanden aan te dringen op het treffen daarvan.

Toelichting

De piekafvoeren van de Rijn lijken beleidsmatig inclusief noodmaatregelen bovenstrooms te zijn vastgesteld. Benedenstrooms zijn in principe dezelfde noodmaatregelen mogelijk bovenop beleidsmatig vastgestelde piekafvoeren. In de 'bovenstroomse' buurlanden (vooral Duitsland) bestaat de facto grote interesse in rivierverruimende maatregelen in de stroomgebieden van de internationale rivieren op het eigen (in casu Duits) grondgebied. Bij de Elbe is deze aanpak weliswaar verder gevorderd dan in de Rijn, maar het is onmiskenbaar een teken van grote ontvankelijkheid voor deze benadering.

c. Doe bij de actualisering van de voorkeursstrategieën onderzoek naar de effecten van systeemwerking langs de Rijn (zoals die wel voor de Maas wordt uitgevoerd). Een zodanig onderzoek wordt nog altijd gemist.

d. De Stichting Duinbehoud (mede namens andere organisaties, zie voetnoot 3) pleit voor fundamenteel onderzoek naar de ecologische effecten van het huidige suppletiebeleid en naar andere wijzen van suppleren, voordat tot opschaling van het huidige beleid wordt besloten.

Toelichting

Kustgenese 2.0 is een langjarig onderzoeksprogramma naar zandstromen langs de Nederlandse kust. Het richt zich op kennisvragen van allerlei aard waarbij lerend werken centraal staat. Eerder is geconstateerd dat in dat programma onvoldoende aandacht bestaat voor ecologie. Ter zake wordt verwezen naar het Nationale Kennis- en Innovatieprogramma Water en Klimaat maar het daarin beschikbare budget is niet toereikend voor het noodzakelijke onderzoek. Bij wetenschappers bestaat het idee dat het structureel suppleren van vrijwel de gehele kust, op de wijze waarop dat nu gebeurt (hoge frequentie, kleine hoeveelheden) te weinig ruimte laat voor afbraakprocessen (erosie) die voor een deel van de natuurwaarden aan de kust essentieel zijn. Dit zijn structurele effecten op de ecologie op landschapschaal, waarbij tegelijk aannemelijk is dat het eveneens significante effecten op de Natura 2000 instandhoudingsdoelstellingen zijn. De EU lidstaten zijn gehouden eraan te streven dat 75% van alle te beschermen habitats van een goede kwaliteit zijn. Alleen al uit dien hoofde verdient gedegen onderzoek naar ecologische effecten van het huidige suppletiebeleid aanbeveling, maar ook omdat in het kader van het Deltaprogramma een opschaling van dit suppletiebeleid wordt voorzien. Denkbaar is dat de waterveiligheid van de kust en het achterland ook kan worden gegarandeerd door andere wijzen van suppleren waarbij afbraakprocessen wel gedurende langere perioden een kans krijgen (bijvoorbeeld: pulserende kust). Voor onderbouwing is evenwel meer ecologisch onderzoek nodig.

e. Bodemdaling & veenoxidatie wordt beschouwd als een thema van nationaal belang. Het voornemen is om dit belangwekkende thema in de komende tijd in een overlegvergadering ten principale aan de orde te stellen en de uitkomsten daarvan ter kennis te brengen van (in elk geval) de minister.

Toelichting

Het symposium Heel Holland Zakt van eind 2015 maakt duidelijk dat er behoefte is aan afgestemd beleid en onderzoek op het gebied van bodemdaling en veenoxidatie. Waterschappen, provincies en gemeenten lopen tegen zodanig structurele belemmeringen aan (korte termijn belang bestaand grondgebruik) dat structurele oplossingen op die niveaus moeilijk van de grond komen. Daarvoor is enige vorm van regie gewenst vergelijkbaar met die op waterveiligheid en zoetwatervoorziening. Dit schrijnt te meer daar op veel veenbodems de bodemdaling zich vele malen sneller voltrekt dan de zeespiegelstijging. Bodemdaling door veenoxidatie krijgt momenteel niet de aandacht die het verdient. Opneming binnen het Deltaprogramma van het thema van veenweidegebieden in relatie tot het waterbeleid is een optie.

Evaluatie pilots Meerlaagsveiligheid (bijlage 3A)

Advies

Voorkom met de bredere toepassing van de meerlaagsveiligheid normverhoging in de toekomst.

Toelichting

De bredere toepassing van meerlaagsveiligheid moet als een logisch vervolg gezien worden op de invoering van de nieuwe overstromingsrisicobenadering. Daarbij zal niet alleen normverlaging resultante moeten zijn maar dient het vooral ook om normverhoging op de langere termijn te voorkomen. Het advies van het Expertisenetwerk Waterveiligheid wordt uit dien hoofde dan ook als te beperkt beoordeeld. In dit kader wordt aandacht gevraagd voor het verbreden van de doelstelling van het Impactproject Kop van de Betuwe naar ook de doelstelling waterveiligheid gekoppeld aan de opgave van het Hoogwaterbeschermingsprogramma 2017-2023, en zo mogelijk ook de inzet van retentie in het Rijnstrangengebied.

Deelnemerslijst

Chantal ter Braak	TenneT TSO
Marc Eisma	Havenbedrijf Rotterdam
George Freijzen	Samenwerkingsverband Het Blauwe Hart ²
Arjen Frentz	Vereniging Waterbedrijven in Nederland
Gerbrand van 't Klooster	LTO Nederland
Roelof van Loenen Martinet	Coalitie Rivieren Natuurlijk ³
Arnoud van der Meulen	Stichting Duinbehoud ⁴
Jaap Renkema	ANWB
Willem-Henk Streekstra	VNO-NCW
Roy Tummers	Vereniging Energie, Milieu en Water
Leonie van der Voort	Federatie Oppervlaktedelfstoffenwinnende Industrieën
Hermen Borst	directeur Staf Deltacommissaris
Adriënne van der Sar	Staf Deltacommissaris

2 Samenwerkingsverband van Natuurmonumenten, It Fryske Gea, Het Noord-Holland Landschap, Het Flevo-Landschap, IJsselmeervereniging, Waddenvereniging, Sportvisserij Nederland en PWN IJsselmeergebied

3 Samenwerkingsverband van WNF, ARK natuurontwikkeling, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, De 12 Landschappen, Natuur- en Milieufederaties en Vogelbescherming in het Rivierengebied

4 Inbreng mede namens Vogelbescherming Nederland, It Fryske Gea, Waternet, PWN, Waddenvereniging en OBN team Duin en Kustlandschap

Colofon

Voorzitter	Ina Adema
Contactpersoon	Marja Bitterberg en Toine Langeveld <i>Secretarissen Overleg IenM</i> M 0615359807 E-mail: toine.langeveld@minienm.nl E-mail: marja.bitterberg@minienm.nl
Kenmerk	IENM/BSK-2016/82773
Bijlage(n)	0